

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีการขยายตัวเร็วขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง และสภาพเศรษฐกิจของสังคมไทยในปัจจุบัน แต่สถานศึกษาที่มีคุณภาพ ที่จัดการศึกษาอย่างเหมาะสมสำหรับชีวิตวัยเด็ก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่หลายฝ่ายยังให้ความสำคัญ และร่วมกันวางแผนการพัฒนาระบบและกลไกส่วนต่างๆ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ขวลิต โพธิ์นคร (2560) ได้กล่าวว่า การพัฒนาประเทศต้องมีปัจจัยหลายด้านเพื่อมาขับเคลื่อนประกอบด้วยด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถซึ่งต้องเน้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมโดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์เพื่อเป็นการสร้างคนดีไปสู่สังคม สอดคล้องกับธีระเกียรติ เจริญเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การศึกษาในยุค Thailand 4.0 นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เป็นคนที่จะเรียนรู้ มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย การสร้างคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก การศึกษาจึงเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทย ได้เข้าก้าวสู่ Thailand 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้าน เช่น การพัฒนาภาษาอังกฤษ การส่งเสริมการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของโลกและวัตถุต่างๆ ในขณะเดียวกันเด็กไทยในอนาคตก็ต้องคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดีงาม ควบคู่กับการเรียนรู้ศาสตร์ใหม่ๆ ที่มีความทันสมัยด้วย หลักสูตรการเรียนการสอน เนื้อหาของหลักสูตรจะเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ในโลกใหม่ พร้อมกับเรียนเฉพาะเรื่องที่สำคัญๆ และเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ตำราที่ดีจะช่วยให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น อยากตั้งคำถาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) และประเวศ วะสี (2557) กล่าวว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุกด้านของช่วงอายุ ตั้งแต่แรกเกิดถึงห้าขวบ ให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพส่งผลต่ออนาคตของชาติ ซึ่งจากข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ของธนาคารชาติสวีเดน ศ.ดร.เจมส์ เจ. เฮกแมน ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทนกลับคืนในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และองค์การยูนิเซฟ ระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกาย ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสนในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน รายงานว่า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอื่นๆ ในการดำรงชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตาม หากดูจากตัวเลขบัญชี

รายงานด้านการศึกษาในปี 2556 จะพบว่าการลงทุนในเด็กปฐมวัยกลับอยู่ในระดับรั้งท้าย โดยอันดับ 1 ประถมศึกษา 32.72% ตามด้วยอุดมศึกษา 21% มัธยมศึกษา 20.8% อนุบาล 10.94% อาชีวศึกษา 5.41% ขณะที่การศึกษาระดับปฐมวัยหรือก่อนวัยเรียนอยู่ที่ 1.76% และดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้เชี่ยวชาญเศรษฐศาสตร์การศึกษา สสค. ย้ำว่า การเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยเป็นยุคทองของ ช่วงเวลาที่สมองเปิดรับได้ดีที่สุด โดยเฉพาะทักษะด้านพฤติกรรม (non-cognitive skills) เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความพยายาม ความอดทนอดกลั้น และความสามารถ ในการคิด ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานที่จะต้องต่อยอดไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สูงขึ้น เช่น ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่ตลาดแรงงาน ทั่วโลกต้องการในปี 2020 หากพ้นช่วงเวลาสำคัญนี้ไปจะเป็นการทำลายโอกาสการพัฒนาทักษะ สำคัญในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จ (ภมรศรี แดงชัย, 2559) ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2559, น. 47-51) ได้ร่างกรอบทิศทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2574 วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นของระบบการศึกษา พบว่าเด็กปฐมวัยจำนวน 365,506 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของเด็กในช่วงอายุ 2 - 5 ปี ที่ไม่ได้รับโอกาสเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเพื่อเตรียม ความพร้อม ส่วนครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก เช่น ผู้เลี้ยงดูเด็กไม่เพียงพออีกทั้งขาด คุณวุฒิ ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาเด็ก เร่งพัฒนาการเด็กโดยไม่ คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดความเครียดและไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่าง เต็มศักยภาพ และพ่อแม่ผู้เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาเด็กยังขาดโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี ทั้งทางสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงกำหนดจุดประสงค์ของการศึกษาไทยไว้ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือ/กลไกในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง (เป็นคนดี มีวินัย เป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพของสังคม ประเทศ และของโลก) มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความ ต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ (สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดความสนใจ) และ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตใน สังคมได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นพลวัตในโลก ศตวรรษที่ 21 ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) พระมหาคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2555, น. 31-32) ให้ความหมายว่า ระบบการจัดการศึกษาของเราจะต้องมีเป้าหมายในการฝึกฝนผู้เรียนให้สามารถ พัฒนาปัญญา สู่การพัฒนาร่างกาย ให้สุขสบาย สุขภาพดี แข็งแรงไม่มีโรคภัย ไข้เจ็บ ปัญญาจึงมี ความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน คือรูปแบบการจัดการศึกษาต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมผู้เรียนที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติความ ต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัย ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เก่ง ดี มีสุข จึงเป็นเรื่องท้าทายที่สำคัญต่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ ส่วนการส่งเสริมและพัฒนามนุษย์นั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการ พื้นฐานตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิต ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้ในวัยเด็กจะส่งผลต่อการรับรู้ เรียนรู้

การปรับตัวและการดำรงชีวิต ในสังคมต่อไป และชวลิต โพธิ์นคร (2560) กล่าวถึงกรอบยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โรงเรียนและหน่วยงานต้องวางแผนงานให้รองรับกรอบยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ความมั่นคง 2) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 5) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งทิศทางการสร้างเด็กยุคไทยแลนด์ 4.0 สร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ สร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่ที่ยากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

ช่วง 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงวัยทองของรากฐานชีวิตมนุษย์ ซึ่งวัยนี้จะรับรู้ เรียนรู้ ซึมซับ ประสบการณ์ต่างๆ รอบตัวได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นช่วงวัยที่สำคัญสำหรับการจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ตอบสนองความต้องการของช่วงวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ ส่งเสริมประสบการณ์ บุคลิกภาพ และสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังที่จิระพันธ์ พูลพัฒน์ และคณะ (2553) กล่าวว่า จากผลงานวิจัยหลายเรื่อง พบว่าเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด นั่นคือ เด็กอายุ 1 ปี จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาร้อยละ 20 เด็กอายุ 4 ปี จะพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และเมื่อเด็กอายุ 6 ปี จะพัฒนาได้ถึงร้อยละ 75 - 80 นั้นแสดงว่า ประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่างๆ จะช่วยพัฒนาเด็กได้ดีเยี่ยมโดยเฉพาะในช่วงวัย 6 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเพียเจต์ (Piaget อ้างอิงใน ศศิพันธุ์ เปี่ยมเปี่ยมสินและคณะ, 2557) กล่าวว่า ความรู้ที่เด็กสร้างขึ้นมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยการเรียนรู้จากบุคคลต่างๆ 2) ความรู้ทางกายภาพ เกิดจากผลของการกระทำต่อวัตถุอยู่ในรูปของการค้นพบคุณสมบัติของวัตถุจะเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เด็ก 3) ความรู้ทางตรรกศาสตร์ - คณิตศาสตร์ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่เกิดขึ้นจากจิตใจของเด็กขณะที่เด็กคิดเกี่ยวกับวัตถุนั้น สอดคล้องกับ Dewey (1900, อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2550) เขาเชื่อว่าเด็กควรเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้กับเด็กมีความต่อเนื่องและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง (Actively Involved) และเด็กควรมีอิสระภาพในการเรียนรู้ ทั้งนี้ Vygotsky (1986 อ้างถึงใน Zozulin, 1986, อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559) เน้นความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมต่อการเรียนรู้ ถือว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ในขณะที่เด็กอยู่ในสภาพสังคม (Social Context) วัฒนธรรมช่วยให้เด็กได้ใช้ภาษา ซึ่งภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการคิด ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วน Bandura (1986 อ้างถึงใน สิริอร วิชารุธ, 2554) กล่าวว่าคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเราอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินการกระทำของตนเอง ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง เกิดความพึงพอใจในผลงานของตนเองและนำไปสู่แรงจูงใจ จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง สนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ฉะนั้น

สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของเด็กจะนำเด็กไปสู่ประสบการณ์ต่างๆ ผ่านการเล่นโดยเด็กจะใช้ทุกส่วนของร่างกายเข้าไปเล่น ทั้งการสำรวจและการกระทำ ซึ่งการเล่นจะทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งใหม่ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมือนกันและต่างกันจะช่วยให้เด็กเกิดมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าต่อตนเอง และสิ่งที่อยู่รอบข้าง ทั้งนี้ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่แสดงออกขณะเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรม สามารถสังเกตได้ด้วยการสนทนา การแสดงความคิดเห็น การบอก การเล่า การสร้างสรรค์ผลงาน การแก้ปัญหาเป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากกระบวนการทำงานของสมองในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ ประเมินค่า และสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้จากขณะที่เด็กเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นต้องมีความเหมาะสมกับพัฒนาการ และสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก จึงจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ และการเรียนรู้นั้นจะสามารถต่อยอดหรือเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ดีหากเนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการสอดแทรกนั้นเป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2552) กล่าวว่า ผลกระทบจากผู้ปกครองที่มีต่อพัฒนาการที่เกิดจากการเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง ความไม่เข้าใจต่อพัฒนาการเด็ก ที่ทำให้มีการส่งเสริมเด็กในทางที่ผิด เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และผู้ปกครองในทางบวก เพื่อให้ปฏิสัมพันธ์เป็นการตอบสนองกันและกัน หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จะส่งเสริมให้การปฏิบัติของผู้ปกครองมีความถูกต้อง และเกิดคุณค่ากับเด็กมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เต็มสิริ เนาวรังสี และคณะ (2558) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นช่วงสำคัญของชีวิต สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดลอมรอบตัวจะช่วยกระตุ้นกระบวนการคิด ซึ่งผู้ปกครองถือว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับลูก ดังนั้นโรงเรียนและบ้านควรมีการพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกัน จากผลงานวิจัยของ ประวิษฐา แข่งขันและคณะ (2558) พบว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์อันดี และการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรเหมาะสมกับสภาพสังคม ครอบครัว และความเชื่อของผู้ปกครอง ส่วนทางโรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ตลอดจนออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinto, Pessanha & Aguiar (2012) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวก มีผลต่อคุณภาพการรับรู้ด้านภาษาของเด็กปฐมวัย และงานวิจัยของ เอกอนงค์ ศรีสำอางค์ (2558) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาประถมศึกษา และรายได้ต่อครอบครัวต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่นักเรียนที่บ้านไม่แตกต่างกัน แต่การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนแตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

การจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เป็นการออกแบบกิจกรรมโดยวิเคราะห์จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมโยคะประกอบการเล่านิทาน ที่เน้นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายแบบโยคะอาสนะขณะฟังเสียงดนตรีและเสียงเล่านิทาน ซึ่งองค์การอนามัยโลก

(WHO) ประเมินการว่า การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรโลกถึงร้อยละ 5.5 หรือประมาณ 3.2 ล้านต่อปี และยังกล่าวว่าการออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที เริ่มจะไม่เพียงพอเพราะทางวิชาการพบข้อมูลสำคัญว่า การอยู่นิ่งๆ เกิน 2 ชั่วโมง ไม่ว่าจะนั่งดูทีวี เรียนหนังสือ หรือทำงาน เป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงให้เกิดโรคต่างๆ และจำกัดความคำว่ากิจกรรมทางกายว่าคือ การเคลื่อนไหวอะไรก็ได้ที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับเบาเป็นการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน เช่น การยืน การนั่ง การเดินระยะทางสั้นๆ ระดับปานกลาง เป็นการเคลื่อนไหวออกแรงที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ มีความหนักและเหนื่อยในระดับเดียวกัน เช่น การเดินเร็ว ขี่จักรยาน การทำงานบ้าน มีชีพจร 120-150 ครั้ง ระดับหนัก เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีการทำซ้ำและต่อเนื่องโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การวิ่ง การเดินขึ้นบันได การออกกำลังกายมีระดับชีพจร 150 ครั้ง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) ทั้งนี้กิจกรรมโยคะประกอบการเล่นทานเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวร่างกายระดับเบามุ่งเน้นการยืดเหยียดร่างกาย การทรงตัวได้เหมาะสมตามวัย ผสมผสานกับวรรณกรรมคือเสียงเล่านิทาน ซึ่งเป็นสื่อที่เด็กให้ความสนใจ และส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ดี ส่วนเสียงดนตรีช่วยกระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึก และเป็นการให้จังหวะในการเปลี่ยนท่าทางสร้างความเพลิดเพลินไปกับกิจกรรมทางกาย ทั้งนี้เนื้อหาของนิทานยังสอดแทรกเรื่องราวใกล้ตัวเด็ก จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมโยคะประกอบการเล่นทานเป็นกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสุขอย่างเหมาะสมกับวัย และจากการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการเกิดค่านิยม ด้านการกระทำอย่างต่อเนื่อง ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย มีผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่า ก่อนการจัดกิจกรรม และจากบันทึกผลการจัดกิจกรรมโยคะประกอบการเล่นทาน พบว่า ระยะแรกเด็กให้ความสนใจกับการฟังเนื้อหาของนิทานมากกว่าโยคะ แต่เมื่อเด็กได้ฟังนิทานซ้ำๆ และได้รับการกระตุ้นจากผู้สอน เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ และสมาธิเริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งยังสามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเมื่อครูให้โอกาสในการสลับเป็นผู้นำเด็กมีความตื่นตัว และสนใจกิจกรรมมากขึ้น ส่วนผู้ปกครองให้ความสนใจและขอเนื้อหาของนิทานเพื่อนำกลับไปให้บุตรหลานได้ปฏิบัติที่บ้าน และจากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยยึดการใช้กิจกรรมโยคะประกอบการเล่นทาน เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการเรียนอย่างมีความหมาย เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างเต็มศักยภาพภายใต้รูปแบบจัดกิจกรรม PRAWIT หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรม การเคลื่อนไหวร่างกาย คำถามกระตุ้นกระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการลักษณะการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คือการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสนใจ

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยทองแห่งการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นต้องเปิดโอกาสให้ได้เล่น และสำรวจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวตามความสนใจ และต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กจะสามารถพัฒนาได้เร็ว และเต็มศักยภาพเกิดจากการทำงานร่วมกัน ระหว่างครูและผู้ปกครองที่มีแนวคิด และการพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบการจัด

กิจกรรมแบบ PRAWIT โดยการสังเคราะห์หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) Garner (1983 อ้างถึงใน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์และคณะ, 2553) กล่าวว่าความสามารถในการรับรู้ของเด็กวัยอนุบาลอยู่ในขั้นของ Symbol System คือ สามารถรับรู้ได้ดีจากสื่อเชิงรูปธรรม เช่น นิทาน เพลง เกม การเคลื่อนไหว ละคร ผ่านสิ่งแวดล้อมที่พร้อม ซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบความถนัดหรือความสามารถทางปัญญาเฉพาะแบบของตนเอง 2) Gagne (1985 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2559) กล่าวว่า การเรียนรู้การเชื่อมโยงต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ การเคลื่อนไหว เป็นต้น และ 3) Klob (1984 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2559) กล่าวว่า ประสบการณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการคิด ความรู้ และการกระทำต่างๆ และจะได้ดำเนินการทดลองกระบวนการ PARWIT สำหรับเด็กปฐมวัย และวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาศาขาศึกษาการเมื่อนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปฝึกจัดประสบการณ์ในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในอนาคต และเป็นการตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปางในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย (2560, น.1) ด้วยจุดประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในความเป็นสากล ประยุกต์เข้ากับองค์ความรู้และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น นำความรู้ของท้องถิ่นมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย และการนำความรู้และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยไปช่วยสนับสนุน ปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งตั้งอยู่ ร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ ดังนั้นจึงหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้เป็นอีกหนึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยแก่ ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. การศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT
3. การศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีรูปแบบอย่างไร มีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้มากน้อยเพียงไร
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้หรือไม่ อย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT สามารถจำแนกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามกระบวนการวิจัยและการพัฒนา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนำร่อง ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประชากร คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 60 คน เรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสาขาลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีทั้งหมด 4 ห้องเรียน และจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทดลอง ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประชากร คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 65 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 4 ห้องเรียน และเลือกแบบเจาะจง 1 ห้องเรียน จำนวน 21 คน ที่มีระดับอายุใกล้เคียงกับกลุ่มนำร่อง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มขยายผล ระยะที่ 3 การขยายผลรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประชากรเป้าหมายในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นอนุบาล อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 506 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเขตจังหวัดลำปาง จำนวน 4 โรงเรียน และเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอนุบาลสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ขวบ เพราะมีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างชั้นนำร่อง

และชั้นทดลอง 2) มีครูประจำชั้นระดับอนุบาลที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 10 ปี เพื่อแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT 3) โรงเรียนทั้ง 4 อยู่ในสังกัดที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความแตกต่างของลักษณะผู้เรียน ทั้งนี้มีโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนผดุงวิทยา (วัดศรีบุญเรือง) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน นักศึกษาจัดกิจกรรมตามกระบวนการแบบ PRAWIT ที่กำลังเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 35 คน

2. โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) สังกัดเทศบาลนครลำปาง นักศึกษาจัดกิจกรรม ตามกระบวนการแบบ PRAWIT ที่กำลังเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 25 คน

3. โรงเรียนเทศบาลอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาจัดกิจกรรมตามกระบวนการแบบ PRAWIT ที่กำลังเรียนระดับชั้นอนุบาลปี ที่ 2 อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 35 คน

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหนองหล่ม สังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น นักศึกษาจัดกิจกรรม ตามกระบวนการแบบ PRAWIT ที่กำลังเรียนเตรียมความพร้อมอนุบาล อายุ 4 - 5 ขวบ จำนวน 11 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่สร้างและพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ใช้เวลาประมาณ 16 สัปดาห์ สามารถจำแนกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมและบันทึกข้อมูลการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างคู่มือการใช้ รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT

2. ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการจัด กิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT จำนวน 8 สัปดาห์ จากนั้นประเมินทักษะการ เรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3. ระยะที่ 3 การขยายผลรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการ เรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยนักศึกษาศาขการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยดำเนินการประเมินทักษะการเรียนรู้ของ กลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT จำนวน 4 สัปดาห์ จากนั้นประเมินทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนการประเมินทักษะการเรียนรู้ทั้ง 4 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เป็นตัวแปรโครงสร้างกระบวนการจัดกิจกรรมมีดังนี้

- 1.1 การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า (Perception)
- 1.2 การทบทวนข้อมูล (Rehearsal)
- 1.3 การลงมือปฏิบัติกิจกรรม (Action)
- 1.4 การเขียน (Write)
- 1.5 การแสวงหาความรู้ (Inquiry)
- 1.6 การถ่ายโยงความรู้ (Transfer of Learning)

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมตามรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT และการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่มีผลต่อทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

- 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT
- 2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ได้แก่
 - 2.2.1 การสังเกต
 - 2.2.2 การสำรวจ
 - 2.2.3 การรวบรวมข้อมูล
 - 2.2.4 การสื่อสาร
 - 2.2.5 การแสดงทัศนคติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การศึกษาวิจัยในระยนี้ต้องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ว่าจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีรูปแบบอย่างไร มีลักษณะอย่างไร โดยการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (2560, น.11) เสนอแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก 3 - 6 ปี ไว้ว่า การจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมอง เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือการได้ลงมือทำ เรียนผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กได้คิด วางแผน ตัดสินใจ นำเสนอความคิด เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ผู้ใหญ่ ภายใตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวกแบบร่วมมือ สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะในชีวิตประจำวัน และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne (1985) อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นทักษะทางปัญญาที่สามารถมีความซับซ้อน การกระตุ้นการรับรู้ให้ตอบสนอง โดยการใช้คำศัพท์ การเลือกปฏิบัติ การใช้ความคิด วางแผน

และการแก้ปัญหา ดังนั้นความสำคัญหลักของการจัดกิจกรรมควรกำหนดให้เรียนรู้เรื่องที่ยากแล้วค่อยๆ เพิ่มระดับความยากขึ้น ทฤษฎีพหุปัญญาของ Garner (2011) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงานบางอย่างอยู่เสมอเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนกลายเป็นความถนัด ซึ่งการพัฒนาความสามารถด้านใดด้านหนึ่งอาจจะได้รับการพัฒนาจากหลายวิธี ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองของ Vygotsky (1978) กล่าวว่า พัฒนาการมี 2 ระดับ ระดับแรก คือ ความสามารถที่เด็กทำได้แล้วด้วยตนเอง ส่วนระดับที่ 2 คือ ความสามารถของเด็กเมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงกว่า ช่องว่างระหว่างสองระดับเรียกว่า Zone of proximal development หรือ Zone of proximal growth นั่นคือ ถ้าเด็กไม่ได้รับการช่วยเหลือ เด็กก็จะยังคงอยู่ในระดับพัฒนาการเดิม และหลักการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ Kolb (1984, p.4) กล่าวถึงการเรียนรู้เป็นกระบวนการหาความรู้ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความคิด ซึ่งความรู้เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ และได้เสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ที่ดี ควรเน้นกระบวนการ ไม่ใช่ผลลัพธ์ 2) การเรียนรู้คือการเชื่อมโยงกระบวนการกับประสบการณ์เดิม 3) การเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างธรรมชาติ 4) กระบวนการเรียนรู้ควรเป็นแบบองค์รวม สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 5) การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม 6) การเรียนรู้ คือ กระบวนการสร้างสรรค์ความรู้เกิดจากความสัมพันธ์ สังคมและบุคคล

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ดังกล่าวมีความชัดเจนในแนวทางกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และเพื่อยืนยันความชัดเจนในกระบวนการดำเนินกิจกรรมตามองค์ประกอบของรูปแบบที่กำหนด จึงได้มีการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งจับสลากกลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน เพื่อจัดกิจกรรมตามกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ตามแบบแผนการวิจัย Time Series Resign แล้วสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม ทั้งนี้ คำว่า “PRAWIT” มาจากขั้นตอนของรูปแบบการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า (Perception) การทบทวนข้อมูล (Rehearsal) การลงปฏิบัติกิจกรรม (Action) การเขียน (Write) การแสวงหาความรู้ (Inquiry) และการถ่ายโยงความรู้ (Transfer of Learning) โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้น ดังนี้

การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า (Perception) กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสการฟัง และการดู เช่น เกมการทายภาพ การสังเกตรายละเอียดของภาพ การฟังนิทาน การสาธิตทำโยคะ ครูมีบทบาทด้วยการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

การทบทวนข้อมูล (Rehearsal) กระบวนการทบทวนข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง โดยใช้คำถาม “...อย่างไร” เพื่อตรวจสอบประสบการณ์เดิม และสนทนาเกี่ยวกับ สถานที่ เหตุการณ์ ครูกระตุ้นกระบวนการคิดด้วยคำถาม เพื่อตรวจสอบประสบการณ์เดิม และชวนร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น

การปฏิบัติกิจกรรม (Action) กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสการฟัง และการดู เช่น เกมการทายภาพ การสังเกตรายละเอียดของภาพ การฟังนิทานการสาธิตทำโยคะ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ

การเขียน (Write) กระบวนการเขียนภาพ หรือสัญลักษณ์ เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ สิ่งที่ได้เรียนรู้ตามความสนใจ หรือความต้องการอย่างอิสระ โดยตั้งประเด็นคำถาม “ใคร...” “...อะไรบ้าง” “ทำไม...” “...ที่ไหน” “...เมื่อไหร่” “...อย่างไร” เพื่อนำไปสู่การเขียนภาพอย่างมีความหมาย ผ่านกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมรายบุคคล ครูมีบทบาทสำคัญในการตั้งประเด็นคำถามเพื่อนำไปสู่การเขียนภาพอย่างมีความหมาย

การแสวงหาความรู้ (Inquiry) กระบวนการแสวงหาความรู้จากภาพที่ตนเองและเพื่อนเขียน โดยการสนทนาถึงความต้องการในการค้นหาคำตอบที่ต้องการ เช่น ความต้องการเขียนคำ ความต้องการเขียนภาพ ความหมายของภาพ ความหมายของคำหรือตัวอักษร ครูมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้

การถ่ายโยงความรู้ (Transfer of Learning) กระบวนการนำความรู้จากเรื่องที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีสื่อเดียวกันหรือใกล้เคียงกับกันกระตุ้นการแสดงพฤติกรรม เช่น การบอก การเล่า การตั้งคำถาม ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้กระตุ้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากการสนทนา การนำเสนอผลงาน และบันทึกการสนทนา การบอกเล่าจากผู้ปกครอง

2. กรอบแนวคิดการศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT

การศึกษาในระยษนี้ต้องรู้ว่รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้มากน้อยเพียงไร โดยการออกแบบการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแบบแผนการทดลองแบบ Pretest - Posttest One Group Design ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน ที่มีระดับอายุใกล้เคียงกับกลุ่มนัร่อง เป็นกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT

3. กรอบแนวคิดการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การศึกษาในระยษนี้ต้องศึกษาว่รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะแตกต่างกับกลุ่มทดลอง ได้หรือไม่ มากน้อยเพียงไร โดยการออกแบบการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแบบแผนการทดลองแบบ Pretest-Posttest One Group Design ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 4 โรงเรียน ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กำหนด ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอนุบาลสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ขวบ เพราะมีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างชั้นนัร่อง และชั้นทดลอง 2) มีครูประจำชั้นระดับอนุบาลที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 10 ปี เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT 3) โรงเรียนทั้ง 4 อยู่ในสังกัดที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความแตกต่างของลักษณะผู้เรียน และระยษที่ 3 นักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยเป็นผู้ช่วยนักผู้วิจัย ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT กับกลุ่มตัวอย่าง

สมมุติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT มีองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT มีทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT สามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้

คำจำกัดความในการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีจำกัดความในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม หมายถึง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาจากผลการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมโยคะประกอบการเล่านิทาน ด้วยการปรับโครงสร้าง กระบวนการดำเนินกิจกรรม ทดลองดำเนินจัดกิจกรรมตามกระบวนการที่กำหนด เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

2.1 การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า (Perception) กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสการฟัง และการดู เช่น เกมการทายภาพ การสังเกตรายละเอียดของภาพ การฟังนิทานการสาธิตทำโยคะ

2.2 การทบทวนข้อมูล (Rehearsal) กระบวนการทบทวนข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง โดยใช้คำถาม “...อย่างไร” เพื่อตรวจสอบประสบการณ์เดิม และสนทนากับเกี่ยวกับ สถานที่เหตุการณ์

2.3 การปฏิบัติกิจกรรม (Action) กระบวนการลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด โดยชวนเด็กยืดเหยียดร่างกาย สาธิตการปฏิบัติทำโยคะประกอบเสียงเล่านิทาน เด็กปฏิบัติทำโยคะประกอบเสียงเล่านิทาน ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

2.4 การเขียน (Write) กระบวนการเขียนภาพ หรือสัญลักษณ์ เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ตามความสนใจ หรือความต้องการอย่างอิสระ โดยตั้งประเด็นคำถาม “ใคร...” “...อะไรบ้าง” “ทำไม...” “...ที่ไหน” “...เมื่อไหร่” “...อย่างไร” เพื่อนำไปสู่การเขียนภาพอย่าง มีความหมาย ผ่านกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมรายบุคคล

2.5 การแสวงหาความรู้ (Inquiry) กระบวนการแสวงหาความรู้จากภาพที่ตนเองและเพื่อนเขียน โดยการสนทนาถึงความต้องการในการค้นหาคำตอบที่ต้องการ เช่น ความต้องการเขียนคำ ความต้องการเขียนภาพ ความหมายของภาพ ความหมายของคำหรือตัวอักษร

2.6 การถ่ายโยงความรู้ (Transfer of Learning) กระบวนการนำความรู้จากเรื่องที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีสื่อเดียวกันหรือใกล้เคียงกับกันกระตุ้นการแสดงพฤติกรรม เช่น การบอก การเล่า การตั้งคำถาม

3. ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกทางด้านความคิด ความรู้สึก ด้วยการแสดงออกทางการพูด การแสดงความคิดเห็น เมื่อปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า สามารถประเมินได้จากสภาพจริง และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การประเมินเชิงสถานการณ์ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ และพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

3.1 การสังเกต หมายถึง ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทำหน้าที่รับรู้ข้อมูล แล้วบอกข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ได้ เช่น ชื่อ สี ขนาด จำนวน

3.2 การสำรวจ หมายถึง ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสช่วยในการรับรู้ข้อมูลตามคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติที่สัมพันธ์กันได้ เช่น สี การใช้งาน ประเภท ลักษณะ คุณสมบัติ

3.3 การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การทบทวน พิจารณาข้อมูลจากประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การนับ การบอก การเล่าเรื่อง การแสดงพฤติกรรม

3.4 การสื่อสาร หมายถึง การด้วยการพูดหรือสนทนาด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์บนพื้นฐานข้อมูลหลายด้าน เช่น การตีความ การกล่าวจากความรู้สึก การเล่าเรื่อง การตั้งคำถาม

3.5 การแสดงทัศนคติ หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจการแสดงความคิดเห็นด้วยการพูด หรือการแสดงพฤติกรรมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเชิงบวกได้สอดคล้องกับเหตุการณ์ เช่น การบอก การเล่าเรื่อง การตั้งคำถาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์เชิงนโยบาย

1.1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่ครบรอบด้านโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยครั้งนี้ทำได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT ที่ชัดเจนสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการในการเรียนรู้เรื่องที่แตกต่างของผู้เรียน เน้นการลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และบุคคล ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

1.2 ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์/และสาขาศึกษาศาสตร์ การศึกษาปฐมวัย ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ไว้ข้อหนึ่งว่า ผู้เรียน ควรมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่จะสอนอย่างบูรณาการ อันแสดงถึง ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ ในทฤษฎี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยส่งเสริม ความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาบุคลิกภาพและสมรรถนะสำหรับครู ปฐมวัยมืออาชีพ ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการ เรียนรู้ วางแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติกิจกรรมโดยผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมสะท้อนความคิดเห็น เป็นการ ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรอบรู้ เข้าใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถจัดการเรียนรู้ส่งเสริม ประสบการณ์ผู้เรียน โดยเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่มีกับการปฏิบัติงานจริงในบริบทของสถานศึกษา และชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อสื่อสารทางการศึกษา สร้างสรรค์ผลงาน แสวงหาความรู้ ทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมในปฏิบัติ รวมถึงการแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ ซึ่งเป็นแนวทางให้กับสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเตรียม ความพร้อมบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ

2. ประโยชน์เชิงวิชาการ

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวมที่ชัดเจน ส่งผลให้ทราบถึงการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีลักษณะอย่างไร ต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครู บุคลากร ทางการศึกษา นักศึกษาวิชาชีพครู และผู้ที่สนใจรูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับ การวิจัย เพื่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ หรือผู้ที่สนใจศึกษา ผลการเรียนรู้ของ นักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยในกลุ่มประชากรอื่น หรือนักศึกษาสาขาวิชาอื่น

3. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

3.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT มีประโยชน์ต่อนักเรียนระดับชั้นอนุบาล โดยมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ซึ่งทักษะการสังเกต การสำรวจ การรวบรวมข้อมูล การสื่อสาร และการแสดงทัศนคติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ส่งผลต่อพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ PRAWIT มีประโยชน์นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขา การศึกษาปฐมวัย โดยผลการเรียนรู้ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ในทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะความรู้ ด้านทักษะปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา วิชาชีพครู หรือบุคลากรทางการศึกษาในอนาคต จึงมีความจำเป็นในการวางรากฐานผลการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับรายวิชาตลอดหลักสูตรฯ เมื่อสำเร็จการศึกษาต้องก้าวเข้าสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานให้มีความเชี่ยวชาญเป็นครูมืออาชีพ